

เวทีวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของสถาบันนิติบัญญัติ ครั้งที่ 2

Image source - <https://bit.ly/2ZNemu6>

สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และ United Nations Development Programme : UNDP ร่วมกันจัดเวทีวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันนิติบัญญัติ ครั้งที่ 2 เรื่อง “มุมมองกฎหมายเด็กและเยาวชน จากสยามพารากอนถึงป้าบัวผัน สู่การแก้ไขหรือแก้แค้น” ณ ห้องประชุมสัมมนา B1-2 สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร ในวันศุกร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567 เวลา 09.00-12.30 น. เพื่อเป็นเวทีสาธารณะในการนำเสนอแนวทางในการศึกษา ต่อยอด ปรับใช้และพัฒนา

ระบบกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทางอาญาอย่างเหมาะสมต่อไป

ภายในงานประกอบไปด้วยการบรรยาย 2 หัวข้อ และ 1 วงเสวนา โดยได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสิทธิของเด็กในกระบวนการยุติธรรมทั้งในทางปฏิบัติและในทางวิชาการมาเป็นวิทยากร สำหรับหัวข้อการบรรยาย หัวข้อแรกเป็นการบรรยายในประเด็นเรื่อง “สิทธิเด็กและเยาวชนบนหลักความรับผิดชอบทางกฎหมายในบริบทไทยบริบทโลก”

หัวข้อการบรรยายที่สองเป็นหัวข้อเรื่อง “การดูแลและคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในภาวะวิกฤติใหม่” และสำหรับการอภิปรายในท้ายของเวทีวิชาการเป็นการสนทนาในประเด็นถอดบทเรียนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทางอาญาจากอดีตถึงปัจจุบันในชื่อเรื่องว่า “จากสยามพารากอนถึงป้าบัวผืน สุภารัตน์ไทรหรือแก้แค้น”

สิทธิเด็กและเยาวชนบนหลักความรับผิดชอบทางกฎหมายในบริบทไทยบริบทโลก

หัวข้อการบรรยายแรก “สิทธิเด็กและเยาวชนบนหลักความรับผิดชอบทางกฎหมายในบริบทไทยบริบทโลก” ศาสตราจารย์กิตติคุณ วิจิต มินตากรณ์ ศาสตราภิธานประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติ การบรรยายเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงหลักการเกี่ยวกับสิทธิเด็กที่โลกยอมรับและประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยเด็ก ค.ศ. 1989 นี้ด้วย จึงมีพันธกิจที่ต้องปรับปรุงระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวที่ประกอบไปด้วยการนิยามว่า (1) เด็กคือบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี (2) รัฐต้องหลีกเลี่ยงการลงโทษทางอาญากับเด็กและดำเนินกระบวนการอื่น ๆ แทนเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสครั้งที่สองในชีวิต และ (3) การพิจารณาความผิดทางอาญาของเด็กจะต้องคำนึงถึงเหตุเบื้องหลังอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เด็กกระทำความผิดประกอบด้วย โดยในปัจจุบันระบบกฎหมายไทยยังคงมีการคุ้มครองสิทธิเด็กที่ต่ำกว่ามาตรฐานสากลตามอนุสัญญาสิทธิเด็กกำหนดว่า ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญากับเด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปี แต่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยกลับกำหนดอายุขั้นต่ำกว่าไว้ที่ 12 ปี เท่านั้น ดังนั้น มาตรฐานการคุ้มครองสิทธิเด็กในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ในส่วนนี้จึงต้องถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักสากลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้บรรยายยังได้เสนอความเห็นในทางปฏิบัติต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน ได้แก่ ศาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพิจารณาแบ่งแนวทางตามสถานะเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญาแตกต่างกันออกไปเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มเด็กในสถานะเหยื่อ (2) กลุ่มเด็กที่ถูกอ้างว่ากระทำความผิดแต่แท้จริงแล้วเป็นเหยื่อ และ (3) กลุ่มเด็กที่กระทำความผิดโดย **กลุ่มแรก** ต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิเด็กกลุ่มนี้ตามอนุสัญญาเด็ก รัฐธรรมนูญ และ พรบ.คุ้มครองเด็กอย่างเต็มที่ พร้อมกับใช้มาตรการทางสังคมอื่นในการช่วยเหลือให้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ส่วน **กลุ่มที่สอง** เป็นกรณีของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้เสรีภาพในการแสดงออกแล้วถูกรัฐบาลดำเนินคดีอาญา รัฐจะต้องงดเว้นดำเนินคดีและนิรโทษกรรมกับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ พร้อมกับเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกในพื้นที่ปลอดภัย และสุดท้ายสำหรับ **กลุ่มที่สาม** รัฐจะต้องใช้มาตรการทางคดีอาญาเป็นทางเลือกสุดท้ายและใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น โดยรัฐต้องเลือกใช้กระบวนการทางเลือกนอกจากการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพรบ.วิธีพิจารณาความเด็กและเยาวชนแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ก่อนเสมอ

การดูแลและคุ้มครองสิทธิของเด็ก ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในภาวะวิถีใหม่

หัวข้อการบรรยายที่สอง “การดูแลและคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในภาวะวิถีใหม่” โดยนายสันติ ศิริธีราเจษฎ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองเด็ก UNICEF ประจำประเทศไทย การบรรยายเริ่มจากการเสนอประเด็นว่าเด็กและเยาวชน มีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ แต่ปรากฏว่าจากสถิติในปี 2020 กลับพบว่าเด็กอายุ 2-17 ปีกว่าหนึ่งพันคนทั่วโลกมีใน 2 คน ถูกกระทำความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการเพิ่มขึ้นดังกล่าวนี้เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความรุนแรงดังกล่าว มีผลต่อจิตใจของเด็กอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะทำให้เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมากลายเป็นผู้กระทำความรุนแรงกับบุคคลอื่นต่อไปได้ โดยปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดความรุนแรงต่อเด็กมีอยู่ด้วยกันอยู่ 5 ปัจจัย ได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมือง วิกฤตเศรษฐกิจ การบิดเบือนข้อมูล การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสีเขียวเร็วเกินไปจนกระทบต่ออัตราการจ้างงาน และการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสมัยใหม่

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันมีเด็กถูกดำเนินคดีจำนวน 13,000 คนต่อปี โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2563 มีเด็กถูกดำเนินคดีจากสาเหตุทางการเมืองสูงถึง 286 คน รวมถึงมีเด็กที่ถูกควบคุมตัวในสถานพินิจและศูนย์ฝึกอบรมสูงถึง 3,100 คน ในขณะเดียวกันก็มีอัตราเด็กที่กระทำผิดซ้ำสูงชันกว่าร้อยละ 23 ในทุก ๆ ปี โดยการกระทำผิดของเด็กที่เกิดขึ้นในประเทศไทยข้างต้นล้วนแล้วแต่มีเหตุมาจากปัจจัยแวดล้อมมากมาย ทั้งความยากจน ยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวที่น้อยลงในโลกยุคใหม่ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนกระทำผิดอาญาจึงต้องทำงานโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางด้วยการให้ความสำคัญกับการป้องกันมิให้เกิดปัจจัยแวดล้อมที่จะทำให้เด็กและเยาวชนกลายเป็นผู้กระทำความผิด การสร้างระบบกลไกและคุ้มครองเด็กอย่างครบวงจร และเป็ยงเบนมิให้มีการดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ รวมถึงลงทุนให้เด็กที่ได้รับการปล่อยตัวสามารถคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วงสนทนา

“จาก สยามพารากอน ถึง ป่าบัวผัน สู่การแก้ไขหรือแก้แค้น ”

ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง เลขาธิการรองอัยการสูงสุด เห็นว่า แนวโน้มการมุ่งหวังให้ใช้กฎหมายที่รุนแรงขึ้นและกระบวนการยุติธรรมจัดการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาเป็นการแก้ไขปัญหาค่าที่ไม่สามารถบรรลุผลได้ เพราะองค์กรและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมขาดทั้งความรู้ เครื่องมือและงบประมาณที่จะจัดการกับปัจจัยเบื้องหลังหรือแวดล้อมที่ทำให้เด็กและเยาวชนกลายมาเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ วิธีการแก้ปัญหาที่สามารถบรรลุการแก้ปัญหาดังกล่าวได้

จะต้องขจัดปัจจัยเบื้องหลังหรือแวดล้อมดังกล่าวให้หมดสิ้นไป โดยในต่างประเทศจะดำเนินการโดยให้รัฐสนับสนุนงบประมาณกับชุมชนเพื่อให้ชุมชนจัดกระบวนการทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวกันเอง ภายในชุมชน ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณให้ดูแลเด็กแรกเกิด การจัดอบรมความรู้ในการดูแลเด็กกับพ่อแม่ การจัดกิจกรรมสันหนนาการสาธารณะเพื่อให้เด็กใช้เวลากับกิจกรรมดังกล่าวแทน สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนให้กับเด็ก จัดหาพยาบาลไปดูแลแม่ที่เพิ่ง

คลอดลูกเพื่อป้องกันมิให้เกิดสภาวะซีมีเศร้าหลังคลอด จัดหลักสูตรให้พ่อแม่ลูกเรียนรู้ที่อยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ยุติการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียน ปรับกระบวนการทัศนของกระบวนการยุติธรรมว่ามีให้นั้นลงโทษเด็ก แต่เน้นไปที่การแก้ไขมิให้เด็กกระทำผิดซ้ำอีก รวมถึงสังคมต้องช่วยกันส่งมอบคุณค่าที่ดีในสังคมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับเด็กเพื่อให้เด็กไม่กระทำผิดทางอาญาอีกต่อไป

นางกนิษฐา น นคร ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษก กล่าวว่า ถ้าสังคมไทยมีครอบครัวที่แข็งแรง ถ้าระบบสนับสนุนครอบครัวโดยรัฐมีอยู่จริง และถ้าระบบนิเวศทางสังคมไม่อุดมด้วยหลุมดำ ไม่มีทางที่เด็กและเยาวชนจะกระทำผิดได้เลย ดังนั้น เด็กที่กระทำผิดทางอาญาจึงเป็นผู้หลงทางและเป็นเหยื่อจากนโยบายของรัฐที่ไม่สนับสนุนครอบครัวและสร้างหลุมดำขึ้นในสังคมอย่างนโยบายกัญชาเสรี เป็นต้น โดยในปัจจุบัน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นและมีกระแสสังคมตามมา อย่างเพิ่งเร่งรีบแก้ไขกฎหมายให้รุนแรงขึ้น แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมและให้โอกาสครั้งที่สองกับเด็ก โดยนักกฎหมายทุกท่านต้องยึดมั่นในหลักนี้ให้มั่นและไม่ปล่อยให้สังคมพาไป ดังนั้น การแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวนี้กลไกของรัฐทุกระดับจะต้องดูแลเด็กและเยาวชนอย่างไร้รอยต่อ ไม่ปล่อยให้เด็กหลุดจาก

ระบบการศึกษา ปรับมุมมองว่าคุกสำหรับเด็กไม่ใช่โอกาสแต่คือปัญหา เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวมีส่วนในการแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนจุดเน้นเกี่ยวกับต้นตอปัญหาเรื่องมิใช่อยู่ที่เด็กแต่อยู่ที่ผู้ใหญ่ซึ่งไม่สามารถส่งมอบสังคมที่ดีให้เด็กได้

โดยหนึ่งในคำพูดที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในสังคมคือ **“การแก้ปัญหาเรื่องนี้ได้ เราต้องการผู้ใหญ่ที่เชื่อในตัวเราแม้แต่ในเวลาที่เราไม่เชื่อด้วยซ้ำว่าเราจะทำได้”** เป็นคำพูดที่อดีตเด็กที่เคยเป็นอดีตผู้กระทำความผิดอาญาที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษกจนสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติได้สะท้อนออกมาในช่วงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีวิชาการซึ่งจะช่วยกำหนดแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน

โดยสรุปแล้วความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิและการดูแลเด็กเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต้องคำนึงถึงหลักสิทธิเด็กและเยาวชนภายใต้บริบทไทย บริบทโลก รัฐจึงต้องมีการเน้นมาตรการที่เหมาะสม และควรมีการแก้ไขมากกว่าการเน้นบทลงโทษทางอาญา ทั้งยังต้องคำนึงถึงปัญหาที่เด็กและเยาวชนเผชิญหน้าในสังคม การแก้ไขกฎหมายเน้นบทลงโทษทางอาญาจึงเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ ควรแก้ไขปัญหาด้านเหตุอย่างสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา อันเป็นสถาบันหลักที่จะบ่มเพาะเด็กและเยาวชนภายในประเทศ ประเทศไทยจึงจะต้องคำนึงถึงการแก้ไขปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลให้เด็กกระทำผิดอาญาหลักเลี่ยงการดำเนินคดี และการเข้าใจ รวมถึงให้โอกาสครั้งที่สองกับเด็กเป็นสำคัญต่อไปได้

วันเวลา
จัดโดย

วันศุกร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567 เวลา 09.00 – 12.30 น.
สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับสำนักงานเฉพาะกิจประสานราชการ
และ United Nations Development Programme: UNDP Thailand
ณ ห้องประชุมสัมมนา B1-2 ชั้น B1 อาคารรัฐสภา /

สถานที่

วิทยากร

ถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Page สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า
หัวข้อการบรรยายแรก : ศาสตราจารย์กิตติคุณวิฑิต มินตารณณ์ ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
หัวข้อการบรรยายที่สอง : นายสันติ ศรีธีระฉาย ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองเด็ก UNICEF ประจำประเทศไทย
อภิปราย “จากสยามพารากอนถึงป้าบัวผันสู่การแก้ไขหรือแก้แค้น”

1. ดร.น้ำแก้ว มีบุญสร้าง เลขาธิการรองอธิการสูงสุด
 2. นางกนิษฐา น นคร ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก
- ดำเนินรายการ : ดร.นันทวิสิทธิ์ (นิพนธ์) ตั้งแสงประทีป อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
นายศุภณัฐ บุญสุด นักวิชาการสำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า
นายรัชชต์สรณ์ รัตนวิเชียร

ผู้สรุป
ผู้ออกแบบ

☎ 02-141-9558

🌐 www.kpi.ac.th

KPI-brief

LINE Official
สำนักส่งเสริมวิชาการ